

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญคำพิพากษา คำสั่ง และคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล	(13)
บทนำ.....	1
บทที่	
1 ข้อความคิดว่าด้วยความรับผิดของรัฐ.....	4
1. พัฒนาการของข้อความคิดว่าด้วยความรับผิดของรัฐ	4
1.1 หลักเดิม : รัฐไม่ต้องรับผิด.....	4
1.1.1 ประเทศอังกฤษ	4
1.1.2 ประเทศฝรั่งเศส	7
1.1.3 ประเทศเยอรมัน	9
1.1.4 ประเทศไทย	9
1.2 การยอมรับความรับผิดของรัฐ	12
1.2.1 ประเทศอังกฤษ	12
1.2.2 ประเทศฝรั่งเศส	13
1.2.3 ประเทศเยอรมัน	15
1.2.4 ประเทศไทย	16
2 ที่มาและประเภทของความรับผิดของรัฐ.....	19
2.1 ข้อความเบื้องต้น.....	19
2.2 ที่มาของความรับผิดของรัฐ	23

2.2.1	หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	23
2.2.2	หลักความเสมอภาค	26
2.2.3	หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง...	29
2.2.4	หลักการควบคุมฝ่ายปกครอง.....	31
2.2.5	บทสรุป.....	34
2.3	ประเภทของความรับผิดของรัฐ	36
2	ความรับผิดของฝ่ายปกครองในระบบกฎหมายต่างประเทศ.....	38
1.	ความรับผิดของฝ่ายปกครองในระบบกฎหมายฝรั่งเศส	38
1.1	ข้อความเบื้องต้น.....	38
1.2	หลักทั่วไปสำหรับความรับผิดของฝ่ายปกครองในระบบกฎหมายมหาชน.....	39
1.2.1	ข้อความคิดว่าด้วย “บริการสาธารณะ” (service public)...	39
1.2.2	เงื่อนไขความรับผิดของฝ่ายปกครอง.....	41
	(1) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับความรับผิดของรัฐ	41
	(2) ความเสียหาย	41
	(3) การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย.....	42
	(4) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล	44
	(5) ข้อยกเว้นหรือลดหย่อนความรับผิด	44
1.2.3	การเยียวยาความเสียหาย.....	44
1.3	ความรับผิดโดยมีความผิด	45
1.3.1	ข้อความทั่วไป	45
1.3.2	ความผิดของหน่วยงาน (faute de service).....	47
1.3.3	ประเภทและระดับของความผิด	47
1.3.4	เขตอำนาจศาล.....	48

1.4 ความรับผิดโดยปราศจากความผิด	49
1.4.1 ข้อความทั่วไป	49
1.4.2 กรณีงานโยธาสาธารณะ.....	50
1.4.3 กรณีอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน.....	51
1.4.4 กรณีความเสียหายอันเกิดจากวัตถุหรือกิจกรรม ที่เป็นอันตราย	51
1.4.5 กรณีการละเลยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาล.....	52
1.4.6 กรณีมาตรการทางเศรษฐกิจหรือสังคมที่ใช้บังคับกับ กิจการของเอกชนโดยมีเหตุผลเพื่อประโยชน์สาธารณะ	53
1.4.7 กรณีความรับผิดอันเกิดจากการรักษาพยาบาล.....	53
1.4.8 เขตอำนาจศาล.....	53
1.5 ขอบเขตการใช้บังคับหลักทั่วไปสำหรับความรับผิดของฝ่ายปกครอง ..	54
1.5.1 ความรับผิดของรัฐสำหรับการกระทำที่มีใช้การกระทำ ของฝ่ายบริหาร.....	54
(1) การกระทำในทางนิติบัญญัติ	54
(2) การกระทำทางตุลาการ.....	55
1.5.2 ข้อจำกัดการใช้บังคับหลักทั่วไปสำหรับความรับผิด ของฝ่ายปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายบริหาร.....	55
(1) หลักเรื่องรัฐไม่ต้องรับผิด	55
(1.1) การกระทำของรัฐบาล	55
(1.2) การไปรษณีย์.....	55
(2) ความรับผิดของรัฐภายใต้เงื่อนไขตามกฎหมายแพ่ง	56
(3) ความรับผิดในกรณีที่มีระบบพิเศษ	56
(3.1) ข้อความทั่วไป.....	56
(3.2) ความรับผิดต่อความเสียหายอันเนื่อง มาจากเหตุจลาจล.....	58

(3.3) ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น กับนักเรียนหรือโดยนักเรียนในสถานศึกษา ของรัฐอันเนื่องมาจากความบกพร่อง ในการดูแลของครูผู้สอน.....	59
(3.4) ความรับผิดชอบสำหรับความเสียหาย ที่เกิดขึ้นโดยรถยนต์.....	59
2. ความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองในระบบกฎหมายเยอรมัน.....	59
2.1 ข้อความเบื้องต้น.....	59
2.2 ความรับผิดชอบทางละเมิด	61
2.2.1 ข้อความทั่วไป	61
2.2.2 เงื่อนไขความรับผิด	62
(1) การกระทำในตำแหน่งหน้าที่ทางมหาชน.....	62
(2) การละเมิดหน้าที่รัฐการหรือหน้าที่ตามตำแหน่ง.....	63
(3) ความเชื่อมโยงของหน้าที่ตามตำแหน่งกับ บุคคลที่สาม	63
(4) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล	64
(5) ความผิด.....	64
2.2.3 ข้อจำกัดและข้อยกเว้นความรับผิด	64
2.2.4 การชดเชยค่าสินไหมทดแทนและศาลที่มีเขตอำนาจ	65
2.3 ความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากการล่วงล้ำสิทธิกรณีการเป็นผู้เสียสละ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นพิเศษ (Sacrificial Encroachment)	66
2.3.1 ความรับผิดชอบจากการเวนคืน	67
(1) ข้อความทั่วไป.....	67
(2) การเวนคืนสิทธิในทรัพย์สิน	68
(2.1) เงื่อนไขของการเวนคืน.....	68
(2.2) การชดเชยค่าทดแทนการเวนคืน	69
(3) ค่าทดแทนความเสียหายกรณีรัฐกำหนดเนื้อหาและ ขอบเขตของกรรมสิทธิ์ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	69
(4) ศาลที่มีเขตอำนาจ.....	69

2.3.2 ความรับผิดจากการล้งล้ำสิทธิเช่นเดียวกับการเวนคืน (Enteignungsgleicher Eingriff).....	70
(1) ข้อความทั่วไป.....	70
(2) เงื่อนไขความรับผิด.....	73
(3) การชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายและศาล ที่มีเขตอำนาจ.....	74
2.3.3 ความรับผิดจากความเสียหายซึ่งเป็นผลข้างเคียงที่เกิดจาก การล้งล้ำสิทธิในทรัพย์สินโดยการกระทำทางปกครอง ที่ชอบด้วยกฎหมาย (Enteignender Eingriff)	74
(1) ข้อความทั่วไป.....	74
(2) เงื่อนไขความรับผิด.....	75
(3) การชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายและศาล ที่มีเขตอำนาจ.....	75
2.3.4 ความรับผิดจากการล้งล้ำสิทธิอื่นใดที่ไม่ใช่สิทธิ ในทรัพย์สิน (Aufopferung).....	75
(1) ข้อความทั่วไป.....	75
(2) เงื่อนไขความรับผิด.....	76
(3) การชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายและศาล ที่มีเขตอำนาจ.....	77
2.4 สิทธิเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติการขจัดความเสียหาย (Folgenbeseitigungsanspruch)	77
2.4.1 ข้อความทั่วไป	77
2.4.2 เงื่อนไขของการใช้สิทธิเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติการ ขจัดความเสียหาย	78
2.4.3 ขอบเขตของการใช้สิทธิเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติการ ขจัดความเสียหายและศาลที่มีเขตอำนาจ	78
2.5 ความรับผิดและสิทธิเรียกร้องให้รัฐรับผิดกรณีอื่น ๆ	79
2.5.1 ความรับผิดอันเกิดจากความสัมพันธ์ทางหนี้ ในกฎหมายปกครอง	79

2.5.2 จัดการงานนอกสั่งทางปกครอง	80
2.5.3 ความรับผิดโดยเด็ดขาดตามกฎหมายมหาชน.....	81
2.5.4 สิทธิเรียกร้องให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ได้ไป โดยปราศจากฐานทางกฎหมาย	81
3 ความรับผิดของฝ่ายปกครองในระบบกฎหมายไทย	83
1. ข้อความเบื้องต้น	83
2. ความรับผิดทางละเมิด	83
2.1 ข้อความทั่วไป	83
2.2 ความรับผิดทางละเมิดของฝ่ายปกครอง.....	87
2.2.1 ความหมายและโครงสร้างความรับผิดทางละเมิด	87
(1) องค์ประกอบ: ผู้กระทำ-การกระทำ-ผลของการ กระทำ-ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล	88
(2) ความผิดกฎหมาย	88
(3) ความผิด.....	89
2.2.2 ความรับผิดทางละเมิดของฝ่ายปกครองตามพระราช บัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ...	90
(1) กรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก....	90
(2) กรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ..	91
2.3 ความรับผิดทางละเมิดของฝ่ายปกครองที่อยู่ในเขตอำนาจของ ศาลปกครอง	93
2.3.1 เป็นคดีที่เกิดจากการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ในทางปกครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงาน ทางปกครอง.....	93
2.3.2 เป็นคดีที่ความเสียหายจากการกระทำละเมิดเกิดจากการใช้ อำนาจตามกฎหมาย หรือการออกกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมาย กำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร	94

3. ความรับผิดอย่างอื่น	96
3.1 ข้อความทั่วไป	96
3.2 ความหมายของความรับผิดอย่างอื่น.....	97
3.3 ประเภทของความรับผิดอย่างอื่น	100
3.3.1 ความรับผิดอย่างอื่นอันเนื่องมาจากการเวนคืน.....	101
3.3.2 ความรับผิดอย่างอื่นอันเนื่องมาจากการรอนสิทธิ	103
3.3.3 ความรับผิดอย่างอื่นอันเนื่องมาจากการที่คณะรัฐมนตรี มีมติให้จ่ายเงินค่าชดเชยหรือค่าทดแทนให้แก่เอกชน ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการชลประทานของรัฐ.....	104
3.3.4 ความรับผิดอย่างอื่นในกรณีอื่น ๆ ตามแนวคำวินิจฉัย ของศาลปกครองและคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล	105
(1) กรณีฝ่ายปกครองขยายเขตทางหลวงรูกกล้าที่ดิน ของเอกชน	105
(2) กรณีฝ่ายปกครองไม่จ่ายเงินรางวัลนำจับแก่ ผู้ที่มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าว.....	106
(3) กรณีฝ่ายปกครองเรียกเงินค่าขนย้ายคืนจาก เอกชนที่ไม่มีสิทธิได้รับเงินดังกล่าว	106
3.3.5 ความรับผิดอย่างอื่นตามกฎหมายเฉพาะ	106
(1) พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เนื่องในการรบ พุทธศักราช 2485	107
(2) พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจาก การช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2543 ..	107
(3) พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและ ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544	108

(4) พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับ อันตรายหรือการเจ็บป่วยเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. 2546	108
(5) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539	108
4. การฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิดและความรับผิดอย่างอื่นของ ฝ่ายปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครอง พ.ศ. 2542	109
4.1 เขตอำนาจศาล	109
4.2 เงื่อนไขการฟ้องคดี	110
4.2.1 ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดีที่ฟ้องนั้น	110
4.2.2 ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถตามกฎหมาย	110
4.2.3 คำฟ้องต้องครบถ้วนสมบูรณ์	111
4.2.4 คำขอบังคับต้องเป็นคำขอบังคับที่สามารถออกคำบังคับได้	112
4.2.5 การฟ้องคดีจะต้องชำระค่าธรรมเนียมศาลโดยถูกต้อง	112
4.2.6 การฟ้องคดีจะต้องยื่นฟ้องภายในระยะเวลาการฟ้องคดี	113
4.2.7 เงื่อนไขการฟ้องคดีอื่น ๆ	113
4 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบและปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดอย่างอื่นของฝ่ายปกครอง	115
1. วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดอย่างอื่นกับความรับผิดโดยปราศจาก ความผิดในระบบกฎหมายฝรั่งเศสและความรับผิดของฝ่ายปกครอง นอกเหนือจากความรับผิดทางละเมิดในระบบกฎหมายเยอรมัน	115
1.1 ลักษณะโดยทั่วไป	115
1.2 รูปแบบของการเยียวยาความเสียหาย	118
1.3 เขตอำนาจศาล	119
2. ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดอย่างอื่นของฝ่ายปกครองตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542	120

2.1 ข้อจำกัดในการพัฒนาข้อความคิดว่าด้วยความรับผิดชอบอื่น	120
2.2 กรณีที่น่าจะเป็นความรับผิดชอบอื่นแต่ศาลปกครองและ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเห็นว่า ไม่ใช่กรณีของความรับผิดชอบอื่น	122
2.2.1 กรณีฝ่ายปกครองก่อสร้างสะพานลอยหรือสิ่งก่อสร้างอื่น บดบังหน้าอาคารของเอกชน	122
2.2.2 กรณีฝ่ายปกครองใช้สิทธิเรียกร้องให้เอกชนคืนทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่ได้ไปโดยที่เอกชนดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับ โดยชอบด้วยกฎหมาย	126
2.2.3 กรณีเอกชนเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการเคลื่อนย้าย วัตถุระเบิดของฝ่ายปกครอง	134
5. บทสรุป	139
บรรณานุกรม	144